

جنگ ایران-عراق و پاندمی کووید-۱۹: نقاط عطف در اجتماعی شدن پرستاری حرفه‌ای در ایران

The Iran-Iraq War and the COVID-19 Pandemic: Shifting Points in the Socialization of Professional Nursing in Iran

محمد رضا فیروز کوهی^۱، عبدالغنی عبدالهی محمد^{۱*}

Mohammadreza Firouzkouhi¹, Abdolghani Abdollahimohammad^{1*}

^۱ دانشیار، دانشکده پرستاری و مامایی زابل، دانشگاه علوم پزشکی زابل، زابل، ایران

¹ Associate Professor, Faculty of Nursing and Midwifery, Zabol University of Medical Sciences, Zabol, Iran

سرمقاله

حرفه‌ای شدن پرستاری ایران محسوب می‌شود (۲). قابل ذکر است که محدوده عمل پرستاری در جنگ تحمیلی گسترش یافت. پرستاران در بخش‌های امدادگری، پست‌های امدادی، اورژانس‌ها و بیمارستان‌های صحرایی، بیمارستان‌های سطح اول در شهرهای نزدیک مناطق جنگی، بیمارستان‌های سطح دوم در مراکز استان‌ها و سطح سوم بیمارستان‌های فوق تخصصی، خانه مجروحین و آسایشگاه‌های نگهداری مجروحین خدمات متنوع پرستاری را ارائه می‌کردند. پرستاران شرکت‌کننده در جنگ به شایستگی‌هایی دست یافتند که زمینه حرفه‌ای شدن پرستاری در ایران را پایه‌گذاری کردند و بعد از جنگ عملکرد حرفه‌ای پرستاری را شکل دادند. تقاضا برای مراقبت از مجروحین در جنگ، عامل محرک برای جذب پرستاران بیشتر در جنگ بود که خود، عامل توسعه پرستاری در ابعاد مختلف بالین، پژوهش و تئوری گردید. توسعه بخش‌های مراقبت‌های ویژه، اورژانس، و اتاق عمل از نتایج جنگ می‌باشند.

با اپیدمی کووید-۱۹ تاریخ برای پرستاری ایران تکرار شده است و نقطه عطف دیگری در اجتماعی شدن پرستاری ظهور پیدا کرده است. پرستاران با تمام قوا در سراسر ایران خدمات تخصصی مراقبتی را به مبتلایان کووید-۱۹ ارائه می‌دهند و چه بسا تعداد زیادی جان خود را در راه خدمت به بیماران از دست داده اند. بعد از اینکه در پایان سال ۲۰۱۹ در وهان چین ویروس جدید کووید-۱۹ ظهور و خیلی سریع دنیا را درگیر کرد، سازمان جهانی بهداشت آن را یک پاندمی اعلام نمود (۳). ظهور و گسترش این کروناویروس به عنوان یک تهدید بین‌المللی، همه معادلات جهانی را مختل کرد و زندگی عادی را در اکثر کشورها به طور جدی تحت تأثیر قرار داد. علی‌رغم مشکلات ایجاد شده، از بعضی جهات فرصتی بی‌نظیر برای ظهور و شناخت ارزش‌ها و جایگاه واقعی پرستاری ایجاد کرده است. ترس فراگیر اجتماعی، شیوع ناشناخته و اسرارآمیز آن و عدم اطمینان در مورد آینده باعث شده است که پرستاران به عنوان سربازان سلامت و ناجی زندگی انسان ایفای

اجتماعی شدن بخشی از فرآیند یک حرفه قلمداد می‌شود و این پدیده در طول زمان در تعامل با دیگران تقویت و تثبیت می‌گردد. فرآیند اجتماعی شدن در واقع فرآیندی است که ارزشها و انتظارات جامعه از یک گروه خاص از طریق آن برآورده شده و نسل به نسل منتقل می‌شود. اگر چه این ارزشها و انتظارات متفاوت و متنوع است اما ماهیت وجودی این پدیده همواره حرفه‌های گوناگون را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. اجتماعی شدن، می‌تواند به کسب هویت حرفه‌ای، سازگاری با نقش‌های حرفه‌ای، تعهد حرفه‌ای و سازمانی و در نتیجه بهبود کیفیت مراقبت از بیماران منجر شود. افکار عمومی و حساسیت ویژه مردم نسبت به یک حرفه است که در حقیقت ارزش اجتماعی آن حرفه را تعیین می‌کند و هر چه این حساسیت بیشتر باشد جامعه خود را در پاسداری و احیاء حقوق شاغلین آن حرفه متعهدتر می‌بیند و ارزش اجتماعی آن حرفه ارتقاء می‌یابد (۱).

دو عامل به اجتماعی شدن پرستاری در ایران تأثیر داشتند. اول جنگ ایران و عراق و دیگری پاندمی کووید-۱۹ بودند که پرستاران در آن توانستند نمره قبولی را از دیدگاه اجتماعی کسب کنند. یکی از ابعادی که جنگ تحمیلی در توسعه و پیشرفت آن نقش زیادی ایفا نمود بخش پرستاری کشور بود. پرستاران به عنوان بزرگترین گروه حرفه‌ای یکی از بزرگترین گروه‌هایی بودند که در جنگ تحمیلی شرکت فعال داشتند و در تمام ابعاد کاری با جنگ و مجروحین جنگی تعامل داشتند. پرستاری به عنوان یک حرفه پویا و همگام با رشد علم و فناوری در حال تغییر بوده و نقش پرستار نیز با توجه به نیاز جامعه تغییر نموده است. حرفه پرستاری تا حد زیادی تحت تأثیر جنگ قرار داشته و ماهیت قهرمانانه کار پرستاری در طول جنگ شناخته شده است. شجاعت‌های پرستاران در میدان نبرد و شکل‌گیری دیدگاه‌های عمومی مثبت نسبت به پرستاری بعد از جنگ، نقطه عطفی در

حرفه پرستاری کمک کند و آن را به‌عنوان یک حرفه کارآمد و مؤثر معرفی کند.

این دو واقعه تأثیرگذار که به فاصله زمانی حدود ۳۱ سال از یکدیگر رخ داده‌اند، جایگاه پرستاری را در جامعه مشخص‌تر کرده و موجب شده است صدای پرستاران که در وقایع مختلف پیش‌تاز هستند بهتر شنیده شود و باعث اعتماد بیشتر افراد جامعه به آن‌ها و آرامش بخشیدن به بیماران بستری در بیمارستان گردند. پرستاران در خط مقدم سلامت در مقابل بیماری‌های نوظهور با به خطر انداختن جان خود و حفظ جان مردم، امنیت روانی جامعه را تضمین کرده و منزلت اجتماعی خود را ارتقاء می‌بخشند. همان‌طور که بعد از جنگ تحمیلی تحول زیادی در بخش‌های ویژه، هوشبری و اتاق عمل ایجاد شد که امروز برای ارائه خدمات به مددجویان خود را نشان می‌دهد، با گذر از اپیدمی کرونا نیز پرستاران با تجربیات ارزشمند در آینده خدمات بهتر و مؤثرتر را به مددجویان ارائه می‌کنند.

تضاد منافع: نویسنده تصریح می‌نماید که هیچ‌گونه تضاد منافی در مطالعه حاضر وجود ندارد.

منابع

1. Darban F, Safarzai E, Tirgari B, Shahrababaki PM, Farokhzadian J. Barriers and facilitators of professional socialization in nursing: A systematic review. *Scientific Journal of Kurdistan University of Medical Sciences*. 2020;25(1):62-75
2. Firouzkouhi MR, Zargham-Boroujeni A, Nouraei M, Rahnama M, Babaiepur M. The effects of imposed war on Iran's nursing: A historical research. *Journal of Military Medicine*. 2015;17(3):127-36.
3. Wu JT, Leung K, Bushman M, Kishore N, Niehus R, de Salazar PM, Cowling BJ, Lipsitch M, Leung GM. Estimating clinical severity of COVID-19 from the transmission dynamics in Wuhan, China. *Nature Medicine*. 2020;26(4):506-10. doi:10.1038/s41591-020-0822-7
4. Bell SA, Brysiewicz P. 2020 year of the nurse and midwife: Meeting new challenges. *International Emergency Nursing*. 2020; 49: 100848. doi:10.1016/j.ienj.2020.100848

نقش کنند و جلوه‌های زیبایی از انسانیت، نوع‌دوستی و از خودگذشتگی را به نمایش بگذارند. نقش حیاتی پرستاران و تقاضاهای اجتماعی برای فعالیت بیشتر پرستاران به دلیل تعداد زیاد بیماران در بخش‌های ویژه موجب شد تا دوباره بعد از جنگ تحمیلی نقطه عطف دیگری در پرستاری ایران جلوه‌گر شود و تحسین و تقدیر مسئولین و رسانه‌های اجتماعی و مردم از پرستاران را برانگیزاند. در یک سال گذشته بعد از شروع اپیدمی که پرستاران با تمام توانشان وارد صحنه شده‌اند تعداد زیادی پرستار به بیماری کووید ۱۹ مبتلا شده و حتی عده‌ای نیز برای ارائه خدمات به بیماران نیازمند جانشان را از دست داده‌اند.

پاندمی کووید-۱۹ باعث شد تا سازمان بهداشت جهانی سال ۲۰۲۰ میلادی را به‌عنوان "سال پرستار و ماما" نامگذاری نماید تا بر نقش حیاتی پرستاران و ماماها در ارتقاء بهداشت عمومی و سلامت جامعه تأکید کرده باشد (۴).

اگرچه مرگ بیماران برای پرستاران که بعد از ارائه اقدامات درمانی مختلف رخ می‌دهد بسیار آسیب‌رسان است و منجر به بروز مشکلات روحی روانی و تأثیرات درازمدتی مانند فرسودگی شغلی می‌شود، اما رضایت اجتماعی از پرستاران می‌تواند به توسعه همه جانبه من جمله جنبه‌های انسانی و اخلاقی و نیز استقلال